

Kurssimatka Afrikkaan

Noitavoimia, äärimmäistä köyhyyttä ja synkkiä tilastoja: tansanialainen todellisuus iski vasten suomalaisia kasvoja Global Health -kurssilla elokuussa. Vaikka korruption ja outojen perinteiden riivaama maa painii terveysasioissa omassa kertaluokassaan, löytyi yhteinen sävel helposti kahden maan terveysasiantuntijoiden välille. Yritimme oppia toisiltamme, miten ihmeessä Suomi on noussut sotien jälkeisestä kehitysmaa-asemastaan maailman ykköspaikaksi elää ja miksi Tansaniassa edelleen taistellaan elämästä alle dollarilla päivässä.

Duodecimin isännöimä Global Health pyrkii perehdyttämään ihmis-, eläin- ja hammaslääkäreitä yhdessä mm. ravinto- ja ympäristötieteilijöiden kanssa kehittyvien maiden terveysongelmiin. Tavoitteena on lisätä yhteistyötä ja avartaa näkökulmia ja parhaassa tapauksessa saada aikaan muutos. Tänä kesänä kurssi järjestettiin toista kertaa kokonaan Tansaniassa, ja mukana oli 11 innokasta suomalaista 24 tansanialaisen kanssa.

Pertti Sakaranaho kuuntelee tilapäisstetoskoopilla masai-rouvan vatsaa.

Vanhaa masai-rouvaa huimasi, ja näkö oli heikentynyt.

Heidi Saarenkari kävi käsiksi masaiden perinteiseen elinkeinoon ja tunnusteli lehmältä munasarjat.

Lääkäri Pertti Sakaranaho lähti Afrikkaan Keminmaalta ja – mielessään mahdollinen pesti jossakin kehittyvässä maassa – arveli pitkän terveyskeskusuransa olevan avuksi kurssilla. Kokemuksesta olikin hyötyä, sillä kurssin isähahmon, ”babun”, tiedot pelastivat monta hankalaa tilannetta. On yllättävän vaikeaa palautella mieleen alle viisivuotiaiden kuolleisuutta, neuvolajärjestelmän perustamisen aikasarjoja, rokotusohjelmien kattavuutta tai koulutusjärjestelmien muutoksia. Kurssi kavalsi, miten

Internetistä; heikkojen yhteyksien maassa oma päänsisäinen tieto on kullanarvoista.

Meitä hellittiin huippuluennoitsijoilla. Professorit ja ylilääkärit matkustivat eri puolilta Tansaniaa Morogoron kaupunkiin pitämään esityksen hyvin valituista aiheista. Myös suomalaista osaamista oli paikalla: opimme Duodecimin pääsihteeriltä Ilkka Rauramolta äitiyskuolleisuudesta ja kuulumme emeritaeläinlääkäri Inna Ilivitzkyltä ensikäden huomioita Haitin pelastusoperaatiosta ja hygienian merkityksestä. Samalla ymmär-

simme, miten tärkeässä roolissa eläinlääketiede on terveellisen yhteiskunnan rakentamisessa. Ruoan turvallisuus, tuotantolaitosten säännölliset tarkastukset, zoonosien pitäminen kurissa ja eläinten humaani kohtelu ei ole itsestään selvää. Pelkästä ihmislääketieteen näkökulmasta nämä hyvinvoinnin perusasiat unohtuvat sangen helposti.

Kädet täynnä töitä

Kenttäjaksolla Kambalan kylässä kaukana savannilla helsinkiläinen eläinlääkäri Heidi Saarenkari tutustui ”hands on” masai-heimon karjankasvatukseen ja tunnusteli asiantuntevasti lehmältä munasarjat. Pienet olivat. Me muut pääsimme palpoimaan ihmisiä, kun kyläläisille oli luvattu bussilastillinen lääkäreitä käyttöönsä koko päiväksi, mikä afrikkalaiseen tapaan tuli meille täytenä yllätyksenä. Pertti Sakaranaho diagnosoi heti kättelyssä osteogenesis imperfectan 12-vuotiaalta ja 16-kiloiselta Sara-tytöltä ja kietaisi vanhempaa masai-rouvaa varten paperivihkosta kätevän kuulotorven vatsan tuumoria tutkiessaan.

Vastavalmistunut helsinkiläislääkäri Noora Kerosuo ja viidennen vuoden kandidaatti Mira Remes saivat ihmeteltäväkseen seksielämästään huolestuneen nuorukaisen. Masai-mies oli pelästynyt, kun ei kyennyt enää kuin neljään suoritukseen yössä. Tällaisessa tilanteessa monet yhteisön vaimoista jäävät kylmäksi. Huolellisella stetoskopoinnilla toisesta kiveksestä löytyi selkeä tyrä, jota paikallinen lääkäri ei olisi hoidattanut mitenkään, mutta suomalaiset laativat lähetteen (pari riviä vihonkulmassa) alueelliseen sairaalaan. Löydöksen ja koetun ”oireen” välinen yhteys tosin jäi epäselväksi.

Mika Rautanen, Pertti Sakaranaho, Noora Kerosuo, Minna Salmi, Erika Hakala, Noora Ritämäki, Heidi Saarenkari, Maria Nalothukudiyil, Mirjami Lokki ja Olli Hakala (Mira Remes puuttuu kuvasta). Taustalla norjuja kylpemässä.

Opetus oli ylipäättään varsin interaktiivista, paikallinen tapa kun on virittää keskusteluja ja perustaa työryhmiä hetken mielihoiteesta, ja onnistuneen tapahtuman päätteeksi annettiin aina isot aplodit. Työntäyteiset luentopäivät venyivät aamukahdeksasta iltaviiteen ja koettelivat ajoittain kurssilaisten pinnaa: periafrikkalaiseen tapaan asioista ei aina tihkunut tarpeeksi tietoa etukäteen. Yksi kurssin opetuksista olikin ekstrakurrikulaarinen muistutus viestinnän tärkeydestä niin kriisitilanteiden kuin tavallisten yhteistyöhankkeiden hoidossa.

Vapaa-ajalla teimme ruokaa yhdessä ja opettelimme kulttuuri-eroja kädestä pitäen. Esittelimme makaronilaatikon ja salmiakkikossun, jotka otettiin hyväksyen vastaan. Vastineeksi saimme jamssia, keittobanaaneja, ugalia ja konygia, paikallista giniä. Kursstovereidemme kollega kutsui meidät jopa häihin, jotka olivatkin melkoinen elämys: satoja vieraita, katkeamaton ruokien ja juomien tarjoilu, paljon yhteiskuvia ja tanssia. Kaikki tanssivat jopa jonot-

taessaan onnittelemaan hääparia, joka myös tanssi koko ajan. Hyvin yhteisöllinen kokemus. Mutta samalla hurjan eriarvoisuuden paljastava; juhlapaikan ulkopuolella kurjuus kärjistyi epätoivoisiin pyyntöihin saada edes maahan heitetty tupakantumppi.

Ympäri leikataan, yhteen tullaan

Ymmärrystä lisäsi myös myyttien ja uskomuspuoskaroinnin runsaus. Tansaniassa on neljä lääkäriä sataatuhatta kansalaista kohden – sama kuin neljä ripeää kollegaa hoitelisi omin päin koko Lahden vastuuväestön ja kahdeksan kaverusta päivystelisi Tamperetta. Ei ole vaikea uskoa huutavaan pulaan, johon kansanparantajat vastaavat. Suomessa lääkäritiheys on 1/300!

Noitatohtorit auttelevat pääosan lapsista maailmaan, joten äidin todennäköisyys kuolla raskauteen on 1/24 (Suomessa 1/8 500) ja pikkulapsikuolleisuus on Suomeen verrattuna yli 20-kertainen. Poppamiehet poistelevat

kitakielekkeitä tai puhkeamaisilla olevia maitohampaita, koska näiden kuvitellaan aiheuttavan uhkaa lapsen suotuisalle kehitykselle. Perinteiset ”parantajat” ympärileikkelevät sekä tytöt että pojat hygienian ja tulevien hyvien naimakauppojen nimissä. Eräillä alueilla jopa 80 % tytöistä silvotaan rituaalimaisesti. HIV:n uskotaan vähenevän samoilla toiminilla ja kondomin käytön vain usuttavan promiskuiteettiin. Poikkeavat ihmiset, kuten albiinot, ovat hengenvaarassa päätyä taikamulettien materiaaliksi. Lehdistä saimme lukea makaabereja uutisia viime hetken pelastumisista.

Pelkkä puoskarilainsäädäntö tai kansanvalistus ei näitä ilmiöitä poista niin kauan kuin kaiken takana pilkottava köyhyys ajaa tavallisia ihmisiä epätoivoisiin tekoihin. Tansanian yli 40-miljoonaisesta kansasta 89 % elää kansainvälisen köyhyysrajan alapuolella ja kuluttaa noin dollarin päivässä. Hyvä kysymys on, meneekö sinun palkastasi edes 0,7 % tämän tilanteen parantamiseen. ■